СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 64. Джерзі Ситі, Н. Дж., понеділок, 18-го березня 1940. No. 64. Jersey City, N. J., Monday, March 18, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ДОМАГАННЯ ЗІРВАТИ З СОВЄТАМИ

ВАШИНГТОН. — Сенатор Клярк з Айдаго поставив у сенаті домагання, щоб Злучені Держави Америки безпроволочно зірвали всякі дипльоматичні звязки з Советами, тому, що Совети в нахабний спосіб напали на Фінляндію й вимусили на ній уступку з певних територій, а також, що вони поламали ті зобовязання, які зробив Літвінов Америці перед тим, як вона визнавала Совети. Сенатор Клярк назвав визнання Советів помилковим і накликав сенат до направлення цеї помилки.

ВИКИДАТИМУТЬ З „ДОБЛЮ ПІ ЕЙ".

КАНЗАС СИТІ. — Представник „Доблю Пі Ей", Гонтер, заявив, що вже в найкоротшім часі зачнуть усувати масово з праці в „Доблю Пі Ей". До 30 червня ц. р. усунуть коло 700,000 робітників, себто одну третину. Причина усунень — брак фондів. Коли прибавлять фондів, то ті люди будуть могти знов дістати працю, казав представник.

ПРЕЗИДЕНТ ТАВРУЄ СЕНАТОРА.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт, через свого секретара Ерлія, натаврував сенатора Тобія за те, що він накликав людей, щоб не повинувалися цензусовим урядникам та не відповідали на запити про свої особисті доходи. Президент сказав, що це перший раз в історії Америки сенатор накликає суспільність до ломання закону. На це скоро відповів сенатор Тобі і сказав, що дивним є те, що президент називає розпорядок бюра законом. Законом, казав він далі, є лише та ухвала, яку переведе законодатне тіло, себто конґрес. Коли вже розпорядки бюрократії в Америці стають законами, то це не добре. Бо саме такою узурпацією законів прийшов до влади в Німеччині Гітлер, казав сенатор Тобі.

МІСЬКА РАДА ПРОТИ РОСЕЛА.

НЮ ЙОРК. — Міська рада Ню Йорку ухвалила більшістю голосів, 16 проти 5, щоб Нюйорський університет таки усунув професора Бертранда Росела зо списку своїх учителів. При тім розвинулась була гаряча дебата, підчас якої деякі радні називали Росела „моральним банкротом", або „небажаним чужинцем", за те, що він у своїй науці проповідує „вільну любов". Були й такі, що оборняли Росела та казали, що проти нього є лише церква, а церква не повинна втручатись у назначування професорів, так як університети не повинні втручатись у назначування священиків. Проте більшість станула на становищі, що церква відбиває бажання людей і її завданням є стояти на стороні моралі. Щодо студентів, які в більшості заявилися за Росела, то радні говорили, що коли дітям дати отрую, то вони нею також будуть радо бавитись.

ЛУІС ПЕРЕГОВОРЮВАТИМЕ З ЛЯ ҐВАРДІЄЮ.

НЮ ЙОРК. — Спір між юнією транспортових робітників і посадником Ля Ґвардією дійшов до тої стадії, що до нього втручається Джан Луіс, голова Конґресу Промислової Орґанізації. Він хоче таки добитись від посадника признання для робітників підземних залізниць повного права „збірного торгування". Посадник стоїть на становищі, що коли 26,000 робітників підземних залізниць перейдуть під заряд міста, вони не зможуть страйкувати.

ПОДАТКИ ЦЬОГО РОКУ ЗРОСЛИ.

НЮ ЙОРК. — Із кількох податкових стацій на терені Ню Йорку доносять, що загальний прихід із податків цього року зростає. Справді ще нема остаточних підрахунків, але коли порівняти вплати податків у першім дні до тих самих вплат із минулого року, то вони зросли на яких 15 до 50%. Також більше число податковців голоситься цього року до вплат.

АРЕШТУВАЛИ ҐУБЕРНАТОРА.

МЕЙКОН (Джорджія). — Немалу сензацію викликав тут факт, що федеральна влада звеліла арештувати тамошнього ґубернатора Риверса за те, що він знехтував розпорядок федерального суду. Він усунув одного чоловіка з посади, якого, на основі конституції, не мав права усувати. Справа пішла до федерального суду і там звелено чоловікові назад привернути працю. Але ґубернатор приказав національній ґвардії не впустити того чоловіка до бюра. За те судові власті видали приказ його арештувати. Федеральний аґент удався до місця, де ґубернатор мав промову, коли зібрання закінчилось, аґент арештував ґубернатора, виявляючи супроти нього, як він опісля казав, таку чемність, на яку лише було його стати. В суді відразу увільнили ґубернатора, але розправа буде далі відбуватись.

ПОДЕШЕВІЛИ ТЕЛЕФОНИ.

ВАШИНГТОН. — „Америкен Телефон і Телеґраф Ко." заявила, що з днем 1. травня телефони до дальших місцевостей подешевіють. Чим дальший буде поклик, тим обнижка буде більша. В той спосіб американська суспільність заощадить коло пів міліона долярів місячно на свої телефонічні поликання.

КАНАДА ОСТОРОЖНА З ЕКСПОРТАМИ.

ОТАВА. — Канадійська влада почала вводити обмеження на експорт ґуми, цини і ніклю до Америки. Вона наложить квоту на цей експорт, взявши під увагу справжню потребу тих металів для американського промислу. Надвишки вона до Америки не вишле, бо деякі експортери ту надвишку висилали до Советів, а звідти ті основні продукти вандрували до Німеччини.

ГОЛОВНА КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ У. Н. СОЮЗУ ДО УКРАЇНЦІВ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ І КАНАДИ

По переведенні основної контролі майна, господарки й орґанізаційного життя Українського Народного Союзу головна контрольна комісія вважає за потрібне подати до відома українців Злучених Держав і Канади деякі факти, звязані з У. Н. Союзом.

В першу чергу ствердимо, що Український Народний Союз за останній рік зріс щодо числа членів і маєтку. Зріст у членстві треба завдячувати надалі щирій праці видніших наших членів у наших організаційних осередках. Зазначуємо, що як передтим так і тепер праця для розвою У. Н. Союзу спочиває по місцях дальше на плечах старого покоління. Є вже, щоправда, прояви, що й молоде наше покоління заанґажовується активно до праці в користь У. Н. Союзу, але це покищо тільки виняткові явища й то головно на спортовому полі. Та всетаки приходиться головній контрольній комісії з приємністю ствердити, що з 4,533 нових членів, яких приєднано в минулому році до У. Н. Союзу, величезна більшість, це вже люди, що родилися і виросли в Злучених Державах чи Канаді.

Ще зазначуємо, що Український Народний Союз збільшився за останній рік на 2,655 нових членів, при чому є відрадним явищем те, що в обезпеченні нових членів т. зв. „Твенті Пеймент Лайф Полісі" становить великий відсоток. Це свідчить про велику популярність згаданої грамоти, яка дає членам можливість у молодому віці виплатити свою грамоту і забезпечити своє членство в У. Н. Союзі на старші літа.

Перед у побільшенні членства і нового бизнесу веде стейт Пенсилвенія. З малих стейтів вибився на перше місце в приєднуванні нових членів стейт Конетикот. В загальному, активність східних стейтів, де є величезна більшість української еміґрації в Америці, виказує зовсім природно найкращі успіхи. Та коли взяти відсотково розміщення української еміґрації в Америці, то в минулому році західні стейти, а зокрема стейт Ілинойс, не можуть постидатися своїми успіхами в праці для У. Н. Союзу.

Український Народний Союз розвивається дуже гарно й у Канаді, особливо в провінції Онтеріо. До відділів У. Н. Союзу в Онтеріо вступає ввесь актив української еміґрації цеї провінції.

Переглядаючи книги і кореспонденцію, яку веде У. Н. Союз, головна контрольна комісія зауважила, що велике число наших людей, які колись належали до У. Н. Союзу, звертаються до головної канцелярії за посвідками, що вони колись належали до нашої орґанізації, щоби в цей спосіб доказати перед американськими властями, як довго вони в Америці та який їх вік. Того роду посвідки потрібні їм для одержання громадянських паперів, старечої пенсії і т. п. Головна канцелярія радо видає такі посвідки, бо має під рукою великий архів, який є до розпорядимости української еміґрації в Америці. Це є неоцінена услуга, з якої тепер користають і нечлени Українського Народного Союзу.

А вкінці, без перебільшення, а згідно з правдою, головна контрольна комісія Українського Народного Союзу стверджує, що виконна власть У. Н. Союзу спочиває в добрих руках головних урядників у головному осідку, а знову орґанізаційна праця, що є ведена по місцях місцевими урядниками і орґанізаторами, при співпраці головних урядників, приносить бажані успіхи. Підкреслюємо це як важний чинник і ту гармонію, яку видно серед членства і відділів У. Н. Союзу, а яка так дуже потрібна саме тепер, коли скликуємо Всеукраїнський Конгрес в Америці.

З глибокою вірою у велику життєздатність У. Н. Союзу в будучині і його місійну працю серед українців Злучених Держав і Канади, головна контрольна комісія взиває всіх українців доброї волі вступити в ряди Українського Народного Союзу для власного інтересу і загального добра.

ГОЛОВНА КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ У. Н. СОЮЗУ:
Дмитро Капітула, предс.; **д-р А. Кібзей**, заст. предс.; **адв. О. Малицький**, секр.; **інж. Степан Куропась** і **адв. Роман Смук**, члени.

БУДОВА ФАРМЕРСЬКИХ ДОМІВ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт авторизував федеральний проект будови низькоплатних домів для фармерів. Таких домових одиниць побудують покищо 1,300. Вибудування такого фармерського дому коштуватиме разом з землею $2,000. А уряд винайматиме їх фармерам по $1 тижнево.

НАРІКАННЯ НА БРИТІЙСЬКІ ОБЖЕМЕННЯ

ВАШИНГТОН. — Американські урядові кола приняли неприхильно вістку, що Анґлія заборонила імпорт пушкових овочів. Бо в той спосіб американські вирібні тих продуктів стратять великого покупця в Анґлії. Анґлійський амбасадор, лорд Лотіен, пояснив, що Анґлія мусить так поступати, щоб заощадити готівку на закуп зброї.

ЕКСПЛЬОЗІЯ НА ВІДДАЛЬ

ОКЛЯНД (Каліфорнія). — Відомий американський винахідник Отто Мор демонстрував перед знавцями свій винахід, при помочі якого йому вдалося запалити стрільний порох на віддаль. Мор твердив, що при помочі того винаходу можна буде висаджувати в повітря ворожі склади динаміту, амуніції і ґазоліни. Той винахід Мор хоче відступити державі для оборонних цілей.

ЯПОНІЯ Й АРҐЕНТИНА ТОРГУЮТЬ

БУЕНОС АЙРЕС. — Арґентинський уряд заключив з японським урядом торговельний договір, на основі якого оба краї будуть забирати в себе такі продукти, яких у них є подостатком. Внаслідок того потерпить американський експорт, який забере Японія.

ЛИХВАРСТВО ПРОЦВІТАЄ.

НЮ ЙОРК. — Хоч у банках повно нечинного капіталу, то проте деяким людям, головно тим, що не мають належної запоруки, тяжко дістати в банку позичку. Тому вони звертаються до лихварів, які нераз беруть від них по 365% річно, себто по долярові від сотки за один день. Щоб себе обезпечити, лихварі кажуть підписувати чек з тою датою, в якій мають дістати назад гроші. Водночас вони жадають підпису афідавіту, що позичаючий має гроші в банку. Коли опісля на час грошей не дістануть, то погрожують довжників тюрмою. В той спосіб деякі лихварі робили на терені Ню Йорку по $100,000 бизнесу тижнево. Але федеральна влада тепер попала на їх слід і одного вже засадила до тюрми.

В МОСКВІ ПОГАНО З ЇЖЕЮ.

МОСКВА. — На партійних нарадах стверджено, що щось треба робити, щоби поправити якість бульби, молока й городовини, бо їм далеко до того, щоби були такою поживою, якою повинні бути. І палива нема в Москві. Хоч недалеко є величезні ліси, то паливо треба спроваджувати з дуже далека.

ВЕЛЕС ПРИВЕЗЕ НАЙНОВІШІ Й НАЙВАЖНІШІ ТАЙНИ

РИМ. — Американський підсекретар стейту, Сомнер Велес, уже вертається через Італію до Америки. В понеділок іще буде у Ватикані, де відвідає папу, при чому певно дізнається дещо й про те, що говорив папа з німецьким міністром заграничних справ, Рібентропом. А таке є загальне переконання, що Рібентроп їздив до Риму, щоб таки наклонити Італію, папу, а евентуально й Злучені Держави до посередництва між аліянтами і Німеччиною в справі зліквідування воєнного конфлікту, який, як доказував тепер Рібентроп, не має „найменшого змислу". З цього заключають, що Велес привезе до Америки найсолідніші вісті щодо можливости замирення в Европі. Все це знатиме докладно президент Рузвелт, бо як зазначив Велес, він є обовязаний йому одному передати всі тайни, бо є його особистим висланником.

ФІНЛЯНДІЯ ПОГОДИЛАСЯ З ДОЛЕЮ.

ГЕЛЬСІНКІ. — Фінський парлямент затвердив мировий договір із Советами. Премієр заявив, що треба мати більшу відвагу, щоби приняти це мирове предложення і закінчити війну, ніж щоб війну продовжати. З його промови видно, що Фінляндія діставала дуже малу допомогу. І то головно від Швеції. А та допомога, яку тепер заповіли аліянти, булаб цілком певно прийшла запізно. Фінляндія уже не мала сил, щоб удержати фронт. Премієр потвердив щодо людських утрат те, що сказав ґен. Манергайм, себто, що фіни втратили вбитими понад 15,000 людей. Цілий край готується гарячково до відбудови. Та найважніша справа тепер та, щоб вояки вернулись додому та щоб можна десь розмістити десятки тисяч утікачів з тих теренів, що їх забирають Совети.

ПРОТИ НІМЕЦЬКОГО ДИКТАТУ.

БУКАРЕШТ. — Виходить, що Румунія ні не демобілізує свого війська, ні не приймає німецької ґарантії своїх границь, колиб їх хотіли нарушити Совети і Мадярщина. Ні не хоче дати місця у владі своїм фашистам, себто членам Залізної Ґвардії, що мають попертя Німеччини. Не хоче цього Румунія робити тому, що колиб це сталося, то Німеччина сталаб у Румунії диктаторкою.

ПРОТИ ПІДКУПСТВ.

ЛОНДОН. — Війна є для декого доброю нагодою заробити грубі гроші в нечесний спосіб. Проти таких бизнесменів виступив в анґлійським парляменті посол Герберт Морісон з Партії Праці. Доказував, що є бизнесмени, які покликуються на свої впливи в уряді й таким чином добувають контракти на воєнні достави і за це домагаються від фірм комісового. Навіть повстають таким чином нові фірми, що займаються продукцією таких товарів, якими вони ніколи не займались, а тепер займаються, бо хтось добув їм через „знайомства" контракти на воєнні достави. Ці справи вийшли на верх, тоді, коли той „хтось" зачав домагатись від тих фірм комісового.

НІБИ В „КРАЩІЙ ЗГОДІ".

ПРАГА. — Першу річницю прилучення Протекторату до Великої Німеччини святкували в Чехії й Мораві, як доносять американські кореспонденти, досить спокійно й мирно. Кажуть, що це сталося тому, що чехів не тягнуть націсти до війни, та що Чехія і Морава зробили краще, що „погодилися" з Німеччиною, ніж мали витерпіти те, що стрінуло Польщу і Фінляндію.

НОВЕ ЖИДІВСЬКЕ ҐЕТТО.

БЕРЛІН. — Жидів, яких тепер вивозять з Райху, приміщують у Кракові, столиці польського ґенерал-ґубернаторства. Але в Кракові мусять жиди жити окремим життям і в окремій дільниці. Жидів пізнати ще й по тім, що носять білу опаску з блакитною звіздою Давида. Обовязані це робити тому, бо такий є урядовий розпорядок.

ЗАЯВА „ПОЛЬСЬКОГО ЖИДА".

ПАРИЖ. — Д-р Іґнаци Шварцбард, що репрезентує жидів у Польській Народній Раді (щось ніби імітація польського сойму!), заявив у тій Раді, що антисемітизм давньої польської влади спричинив скору німецьку перемогу над Польщею. Домагався кращого трактування жидів у будучій Польщі. Назвав давній польський уряд пронімецьким, що розбивав Польщу економічно й політично. Ґен. Желіґовскі, що відповідав на промову Шварцбарда, заявив, що колись він був їм жидом, то сказав би те саме, що Шварцбард.

ТРЕБА КРАЩЕ БОРОНИТИ МАЛІ ДЕРЖАВИ.

ПАРИЖ. — Франція пішла до війни з Німеччиною, стоячи в обороні малих держав. Тому не може їх так боронити, як це сталося з Фінляндією. Таке піднесено в французькім сенаті підчас дебати над фінською катастрофою. Водночас ставлено вимогу братися до війни більш енерґійно.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

15. БЕРЕЗНЯ

Минув день, який повинен нагадати важну подію: пропамятне рішення Ради Амбасадорів з 15. березня 1923 р., коли то бувші алянти остаточно „на вічні часи" вирішили справу приналежности Галичини до Польщі. Хоч це було тільки формальне затвердження уже перед роками доконаного польського насильства, то проте і та „формальність" коштувала український нарід багато нового душевного болю. Бо наново станув перед його очима цинізм сильних світу, що ніби проголошують оборону покривджених і гнетених, а в практиці розпоряжають отими гнетеними і поневоленими як крамом, що його продають, чи ним торгують.

Як знаємо, Польща, що здобула „остаточне" рішення Ради Амбасадорів, перебрала на себе ще й міжнародні обовязки про охорону меншин. А ті, що вирішили в такий спосіб долю Галичини, виходили з заложення, що Галичина дістає територіяльну автономію. Також знаємо, як вкінці Польща самочинно звільнила себе від тих „оков", себто від обовязку визнавати над собою якусь міжнародню контролю щодо поведення з „меншинами", до яких вона, як відомо, зачислила також і міліони українського населення. Морд, доконаний тоді в польській тюрмі над покійною Ольгою Басарабовою, найкраще характеризує ті методи, якими вона „приєднувала" українську „меншину" до польського серця. Усе те старі історії, усім нам добре відомі, сумні, гіркі й трагічні. Згадуємо за них головно тому, бо ще й тепер сидять у Париж такі польські провідні люди, що думають політичними категоріями, подібними до тих, з яких зродилось парижське рішення Ради Амбасадорів з 15. березня 1923 року. Вони не тільки що не беруть під увагу того, що витерпів український нарід під Польщею і як він природньо до неї мусить відноситись, але легковажать собі й цей змінений політичний уклад на сході Европи, що вже настав. Головно те, що західньо-українські землі є вже злучені з Великою Україною та що нема вже сили їх розірвати. На таке розірвання не дасть згоди ні одна українська політична партія чи група, що є на українській службі, а не на чужій, хочби як сильно всі вони ненавиділи Совети, як дійсно є.

Закріплення польської влади на українських землях при допомозі дипльоматичної вигри з 15. березня 1923 р. було не тільки трагедією для українського народу, але й початком тої нової польської трагедії, що, в очах українців, мусіла закінчитись розвалом Польщі. Те саме передбачували і чужі політики чи журналісти, включно до американських, що ставились до Польщі критично. Тепер польські політики знову працюють у Парижі над відбудовою втраченої державности і незалежности. І знову повторюють старі помилки. Замісць визнати і так уже втрачені західньо-українські землі частиною вільної й незалежної України, відірваної від Советів, вони далі не мають відваги мужно відректися такого насильства, як з 15. березня 1923 р. Якжеж тоді воювати їм з німецьким насильством?

НЕВТРАЛЬНІ ДЕРЖАВИ Й УКРАЇНСЬКА СПРАВА

Поняття невтральности зробилося в цій війні дуже відносним. Невтральних держав у розумінні, яке було загальним перед світовою війною, а навіть у часі її, тепер властиво нема. Коли одна з воюючих сторін примушує кораблі невтральних держав входити до її портів для обшуку, а друга зо сторін торпедує їх за це, то від „невтральности" невтральних держав лишається властиво небагато. Італія вживає відносно себе цілком слушно означення „держави, що не є невтральною, але й не бере участи у війні". Це означення можна застосувати й до деяких інших держав.

Можна його застосувати і відносно Злучених Держав Америки. Подорож представника їх, Сомнера Велеса, до Европи викликала тут величезне зацікавлення не лише серед невтральних держав, а й серед тих, що війну провадять. Зацікавлення це дуже зрозуміле. Чим менше виглядів має сучасна війна при її дотеперішнім перебігу на рішучу перемогу одної чи другої сторони, тим більше значіння прибирають ті держави, а передусім великодержави, що у війні участи тимчасом не беруть. А між ними на першім місці в світі стоять безперечно Злучені Держави Америки, а на першім місці в Европі стоїть Італія. Не буде перебільшенням сказати, що від чинности решти великих держав, себто Америки, Італії і Японії, що в европейській війні участи не беруть, залежить не лише продовжити чи скоротити війну, а й вплинути в значній мірі на її вислід. Америка і Японія стоять справді на ріжних бігунах світової політики, от в спільним напрямі на воюючі сторони вплинути не можуть. Але тим більше значіння моглаб мати спільна акція Америки й Італії.

Для нас, українців, подорож Велеса цікава тим більше, що є він представником держави, в якій перебуває численна і добре зорганізована українська еміграція. Вона має відграти тим більшу ролю в сучасній боротьбі за визволення України, що багато українців зпоміж неї є вже громадянами своєї нової батьківщини. Формальна мета подорожи Велеса є зазнайомитися з сучасними відносинами в Европі, але можна мати сумнів, щоб він не мав тут ніякого іншого завдання. Та обставина, що Америка не бере цього разу участи у війні, і, можна сподіватися, не візьме, скоріше збільшує ніж зменшує її можливу ролю при ліквідації сучасної війни. І роля ця буде тим більша, чим раніше американський уряд розпічне заходи в напрямі припинення війни. Деякі часописи з французько - британського табору справді твердять, що подорож американського представника до Европи спричинили неофіційні агенти німецького уряду в Америці, які намагаються осягнути американське посередництво для припинення війни. Вірогідні ці твердження не є. Більш віри можна дати тому, що Америка дбає за майбутні господарські відносини в Европі, на яких її справді може дуже залежати. Наслідком того, що Америка постарчає товари Англії та Франції лише за готівку, скупчила вона ніби вже 60% усього золота в світі. Дальший золотий потік пливе через Атлянтик і загрожує зробити Америку фактичною власницею всього жовтого металю в світі. Разом з тим золото загрожує втратити свою вартість, коли автаркія запанує на цілім европейськім суходолі і зробить саму лише працю основою кожної вартости і товарового руху.

Запобігти цьому можливо лише, привернувши нормальні господарські відносини, а зокрема нормальний товаровий рух на цілім просторі Евразії. Зробити це, не розклавши СССР на його складові національні частини, неможливо. Автаркію в Німеччині, себто намагання вироботи все, а в кожнім разі можливо більше, в межах власної держави, без огляду на те, які витрати національної енергії це вимагає, спричинила невільнича праця, запроваджена Московщиною на землях поневолених націй, а тимсамим і на своїй власній, що унеможливила кожний нормальний товаровий рух на схід від колишнього польського кордону. А неможливість нормального господарського розвитку середущої Европи в східнім напрямку завдала величезну господарську шкоду не лише цілій Европі, а почасті й цілому світові. Наслідком безмірної непродуктивної витрати матеріяльних дібр впродовж сучасної війни перебачають економісти величезну господарську кризу по ній, незалежно від того, яка сторона переможе. Запобігти їй, принаймні почасті, можливо лише, включивши до европейського і світового господарського життя нові, дуже поважні господарські резерви, нові десятки і сотки міліонів споживачів і виробників. Ними можуть бути лише ті 80 міліонів населення поневолених націй, які Московщина виключає тепер безмірним визиском і поневоленням зо світового господарського життя. Ці нації мають бути господарським мостом, що лучитиме Европу з Китаєм та цілим Далеким Сходом, де війна буде скінчена разом з розбиттям СССР на його складові національні частини. Коли хтось має кошти війни платити, то це має зробити Московщина, повернувши світові те, що вона відтяла від нього, чужі нації СССР. А знайти того, хто кошти війни має платити, значить — зробити дуже багато для скорочення війни.

Не знаємо, чи в Америці відомо, яке значіння можуть мати чужі нації СССР для відбудови европейського і світового господарства, про яку уряд Злучених Держав очевидно дбає, але знаємо, що обовязком української інформаційної служби за океаном є зробити все, щоб американське громадянство та уряд дотичне значіння цих націй належно зрозуміли. Коли висланець Америки прибув до Европи без упередження, він зможе переконатися, що **основою цілого збірного життя тут є нація, що без забезпечення державної незалежности кожної нації на її власній землі ні про який тривкий мир в Европі думати не можна.**

Українська справа тепер більш ясна і зрозуміла, ніж колись, бо Україна має тепер головно лиш одного ворога, Московщину. Чинність частин українського громадянства по ріжних державах, де вони мусять перебувати, повинна виявляти той факт, що в европейській війні Україна, як така, участи так довго не бере, як довго не бере в ній участи Московщина, єдиний ворог України. Виступ Московщини проти Фінляндії, наприклад, вистарчало для того, щоб ціла Україна станула негайно по фінляндській боці. Таке становище України повинні знати не лише держави, що тепер війну провадять, а також і ті „невтральні", особливо великі держави, що намагаються війну спинити.

К. Волинський.

НАШІ „НАДІЇ"

(На маргінесі одної статті).

В „Свободі" з 15. березня ц. р. є поміщена стаття під заг. „З Европи про ролю американських українців", у якій автор, український політичний емігрант, висловлює свої думки про завдання еміграції, а про завдання американських українців зокрема. Подібні думки є досить поширені серед українців, тому варт на їх маргінесі поробити певні завваги.

Автор говорить: „Европейська еміграція всі надії покладає на Всеукраїнський Конгрес в Америці, що скликаний на половину березня. Ми сподіваємося від нього чогось доброго, бо скажу вам, що тут усі чекають на американських українців як на спасіння". Далі:

„У Франції наша еміграція мусить тихо сидіти. Хто молодший, мусить іти до війська, як не польського, то французького. Наша еміграція в Бельгії чисельно заслаба, щоб відіграти якусь ролю.

„Як під сучасний момент шкідливе є дотеперішнє ґерманофільство, таксамо шкідливе булоб безкритичне антантофільство".

Зачнемо від надій на американських українців, зокрема на Всеукраїнський Конгрес:

Така надмірна надія, що її автор порівнює до „спасіння", є шкідлива. Вона цілком неоправдана. Бо ось половина березня минає, а конгрес іще навіть не відбувся. Щож тоді робити з надіями?

Крім того Конгрес, навіть колиб відбувся, то від нього не можна сподіватись чогось надзвичайного. Він буде лише помічним чинником для певних наших течій, що працюють в Европі і на рідних землях, а ніколи не може бути основою наших визвольних змагань. Хто такого вичікує, розчарується.

Далі: чому виходити з заложення, що там, де еміграція нечисельна, вона не може відіграти більшої ролі в наших визвольних змаганнях? Чому ставити ставку на число в діяльності заграничної політики? Хіба якість не відграє тут більшої ролі?

В заграничній політиці потрібно не скільности, тільки доброї якости. Потрібно хочби декількох дипльоматів, справжніх політиків, які зуміли добре інтерпретувати міжнародні події і розкривати впливовим політичним колам Европи очі на те, що діється в східній Европі.

В нинішню пору замало ухвалювати резолюції на масових зборах і домагатися самовизначення для українського народу. Такі резолюції можуть бути лиш помічними для справжньої політичної діяльности, для тих українських політичних представників, які сидять у дотичних столицях і держать тісний контакт з політичними, чи навіть урядовими колами та представляють тим колам потребу створення української держави з точки їх державної рації. Бо лише таким насвітлюванням можна їх зацікавити, зокрема в нинішнім часі, де кожний нарід кидає все на терезки, щоб вийти переможцем із цього воєнного конфлікту.

Війна, попередня і теперішня, викинула чимало передових українських одиниць з рідних земель у ріжні місця на еміграцію. Вони повинні повести плянову і розумну українську заграничну політику, яка, навіть колиб ріжнилася в дечому, ніколи не повинна опиратись на засаді „взаємного витереблювання", тільки на основі доповнювання, а навіть піддержування. На тих одиницях спочиває тепер велика відповідальність за нашу заграничну політику. А ми звідсіля можемо допомогти їх праці та дати їм моральну піддержку.

Також до справи „фільства" відноситься багато з нас не так, як треба. Передівсім раз на все повинно зникнути зпосеред українців всяке „фільство". Нема ґерманофільства, антантофільства чи якого іншого „фільства", тільки є державні інтереси народів. Під кутом тих інтересів кожна влада розглядає міжнародні події і під тим кутом українські провідні кола мусять розглядати події. Закохуватись якиминебудь „фільствами", це дитячість.

Тому, на нашу думку, не слід говорити про „шкідливе ґерманофільство і шкідливе безкритичне антантофільство". Забудьмо за всі „фільства" і подумаймо, що тепер є корисно робити. Бо не можна бездільно сидіти. Треба вести якусь активну політику. Треба щось за границею говорити. Треба, як сказано, представляти українську справу так, щоб чужа потуга зрозуміла, що це є в її інтересі позитивно підходити до української справи.

Коли наші політики в Европі цього не зроблять, то зроблять це чужі політики, польські, московські чи інші. Одні представлятимуть, що треба великої Польщі і коштом українських земель розбудовуватимуть цю Польщу. Другі скажуть, що треба сильної Росії і подібно, як в 1918—20 роках царські генерали, так тепер, чи трохи пізніше, вони діставатимуть від антанти поміч, у той час, як нам не дадуть не лише зброї, але навіть медикаментів.

Пора ділати, і то скоро. Тому не можна оглядатись довкола, на кого звалити обовязок ділання, а кожний мусить зачинати ділання від себе. В такім спільнім, скоординованім діланні є наше „спасіння", а не в самій американській еміграції, тим менше в її Конгресі.

Л. Мишуга.

ШЕВЧЕНКО В СОВЄТСЬКІЙ НЕВОЛІ

(Реферат на Шевченківськім святі в Ню Йорку).

(Докінчення)

(2)

Ось так представляють Совети москалів як приятелів Шевченка, а українців як його ворогів. Та чому це так? Отже відповімо, що Совети так гнівні на українських „панів" у першу чергу за те, що ті „українські націоналісти - панки" старалися всіми силами відтягати Шевченка від московського середовища. От, кажуть Совети, такий собі український націоналіст Лукашевич казився, що Шевченко пристає з москалями, від яких можна тільки набутися „нігілізму, безбожництва й політичної гнилизни". А такий Куліш остерігав раз-у-раз Шевченка, щоб не дав себе москалям зловити на демократично - революційні гасла (клички). Навіть такий Яків Кухаренко, що був Отаманом Чорноморського Війська і займав таку високу царську посаду, і той український „націоналіст" писав з Кубані до Шевченка, щоби поет писав тільки рідною українською мовою! Ось тому і Шевченко, коли посилав Кухаренкові написану московською мовою „Слепую", то виправдував себе перед ним у такий спосіб: „Переписав оце „Слепую", тай плачу над нею, який гріх, що оце сповідаюся кацапам черствим кацапським словом". Очевидно, що советські розяснювачі Шевченка пропускають ось ці, так виразно виявлені Шевченкові почування. А навіть фальшують життєпис Шевченка, в той спосіб, що звязують найвищий ступінь геніяльности Шевченка з московськими впливами в тому часі, коли Шевченко писав до Кухаренка: „Нікому було тілько вогню положить під мое, горем недобите, старе серце, а ти, друже мій, догадався — взяв та й підкинув того святого вогню". Ось так говорить сам Шевченко про те, хто впливав на нього в найтяжчих моментах, хто піддержував його духа в часі найбільшого душевного упадку по повороті з неволі-заслання.

Замітне ще й те, що Совети з одного боку лають таких українців як Квітка, Гребінка, Метлинський, Куліш, Костомарів за те, що вони намагалися Шевченкові „прищепити націоналізм і шовінізм", а з другого боку представляють їх рабами, що хилили голови перед царями, поміщиками, панами і жандармами. Панька Куліша представляють вони як українського націоналіста — „поборника за незалежність України", а водночас як і чорносотенця, що переводив „чорносотенну русифікацію у Варшаві" і писав, що не бачить ніякого українського народу від Петербурга до Одеси. Читаючи це, питаєш себе: Хтож властиво тоді думав про Україну і бажав її визволення? Так питають і Совети і відповідають через Українську Академію Наук так:

Про визволення України думали тільки „представники тодішнього визвольного російського руху", а з ними разом станув і „революційний демократ Шевченко". І тому, кажуть Совети, „не затаїти українським націоналістам того, що самі російські революційні демократи, разом з Шевченком, стали на захист незалежности України, виступили поборниками суверенности українського народу". І то в тому часі, як кажуть Совети, коли українські письменники „продавали батьківщину, продавали українську мову, культуру" і були „найпідлішими юдами українського народу". Через тих „ганебних гандлярів України", кажуть Совети, і появилася теорія, що „ніякого малоруського язика не було, нет і не может бить".

Ось такою мовою говорить тепер до українського народу Українська Академія Наук у Києві. І то говорить в імені Шевченка, авторитетно, точно так, як він думав. І називає „найпідлішими юдами" тих українців, яким Шевченко свої вірші присвячував, яких слабі сторони добре знав, але виважав їх своїми рідними і цінив за те, що в тих тяжких часах від українського народу не відстали, українську мову любили, нею писали, ще й Шевченка пильнували, щоб його „кацапи" не затягли до московського табору.

Є ще одно цікаве місце в згаданій книжці, в якому говориться про „русинський нарід", себто про галичан з часів Шевченка. Пишеться, що Шевченко у розмовах з московським революційним демократом Чернишевським громив тодішніх галицьких „українських націоналістів" (так їх названо в книжці!) за те, що в їхнім органі, у львівськім „Слові", було написане таке: „Вважай своїми ворогами всіх поляків, а своїм приятелем кожного русина". Таким українським націоналістам, каже Чернишевський, українські маси не повинні вірити, бо вони „вороги українського народу, запроданці австрійського цісаря, російського імператора".

Вкінці стверджується, що Шевченко поволі таки визволився зпід „українських націоналістичних впливів та забобонів" та пристав до чужих „братерських" таборів, до „братерського єднання" з росіянами", заперечуючи „чимало своїх попередніх хибних поглядів і прямовань", до яких між іншим зараховується ще віра в Бога і християнська релігія. На доказ того останнього подають такі богохульні слова, які годі передавати. Ці слова Совети нібито знайшли в давніх царських актах. Царські агенти, що слідили за Шевченком, доносили ті ріжні брехні, щоб на їх підставі можна було арештувати Шевченка. Ті брехні обертаються, як видно, головно біля богохульства Шевченка. Тепер ці брехні царських агентів, є для Советів „доказом", що Шевченко був атеїстом та що визволився з релігійних кайданів, і то теж під впливом „діячів московської культури".

Як бачимо, все вже є доведене до того, що Шевченка можна назвати сміло „безсмертним образом революціонера", і то у советськім змислі. Виходить, що Радянська Україна має свого власного, так сказатиб, рідного провідника, вождя, визвольника закріпощених українських мас. Такого, що не має нічого спільного з українськими фашистівськими „покидьками", з українською буржуазією і т. п. Навіть знайшовся такий старий большевик, як М. Скрипник, що хотів це використати і в 1930 р., на закладинах памятника Шевченкові, сказав: „Під прапором Шевченка підіймалися нарешті українські трудящі маси, під прапором ринули в бій проти царизму, під його таки прапором перемагали". Та поглянього, що з того вийшло, коли самі українські большевики попробували зробити з Шевченка вожда Радянської України. Хоч Скрипник був визначним комуністом і міністром Радянської України, то коли відважився таке про Шевченка сказати, червона Москва заложила проти цього протест. І сказала, що те, що Скрипник заговорив, що нібито українські маси піднялись під прапором Шевченка, є те саме, що каже „націоналістична зграя", що кажуть Донцов чи Річицький, які пишуть, що лозунги Шевченка є тотожні з лозунгами робітничої кляси, що „Шевченко — борець за волю працюючих". А це є страшний злочин, це контрреволюція, бо Шевченко, кажуть Совети, не був ніяким ні, а тільки — „буржуазним демократом". Ось що вони пишуть:

„Навіть підчас найвищого свого ідейно - політичного піднесення Шевченко не бачив справжніх шляхів переможної боротьби за остаточне соціяльне і національне розкріпачення трудящих. Тому, кажуть далі Совети, свое визволення має український нарід завдячувати не Шевченкові, а партії „Леніна—Сталіна", завдяки якій „трипятиміліонний український нарід у братерській сімі народів Радянського Союзу здобув свою рідну, кровну батьківщину".

Що більше, як знаємо, то Шевченко бажав бачити Україну вільною державою, побудованою на тих засадах, що лягли в основу американської конституції. Це мала бути Україна з Вашингтоновим порядком, як він це назвав. Але і це Совети висміяли. Толкують це тим, що Шевченко, як „буржуазний демократ", був природньо і за порядок американської буржуазії.

Хтож властиво є провідником українського народу? На це червона Москва відповідає: Ленін і Сталін це властиві вожди і визвольники України. А Шевченко, то собі людина добра, навіть бунтарська і революційна, але проте тільки — буржуазний демократ. Таке тепер голосить Інститут Тараса Шевченка в „рідній батьківщині", в самім Києві, себто в столиці тої держави, що її Москва назвала „Українська Радянська Соціялістична Република".

Згадуючи за царську заборону шанування роковин Шевченка, подано в згаданім на початку „Кобзарі" такі слова Леніна: „Заборона вшанування Шевченка була таким чудовим, прекрасним, надзвичайно щасливим і вдалим заходом з точки зору агітації проти уряду, що кращої агітації й уявити собі не можна". Навіть

З ДНЯ

ЧЕТВЕРТИЙ ВИМІР.

Світової слави вчений, Айнштайн, сказав, що в небесній констеляції все є зглядне. Ніби віддаль землі від сонця означена точно; також точно означений біг планет і на сотки літ наперед можна обчислити затьміння сонця, чи місяця. Проте і віддаль і шляхи планет та їх взаємне ділання є зглядні. Бо хоч земля робить ніби точно означене коло довкола сонця, то сонце разом з землею роблять іще один шлях довкола якогось іншого небесного тіла, чи вічно летять просто в безвість. Тому дійсний шлях землі довкола сонця цілком не буде подібний до кола, тільки до якоїсь гиблівки, чи покрученої пружини.

Також куля, вистрілена на землі з гармати, хоч ніби перелетить, скажім, десять миль і зробить дугу в повітрі, фактично зробить шлях цілком не подібний до того, який ми собі уявляємо. Бо в просторі летіла не лише куля, але й земля оберталась довкола власної осі. Крім того ще земля оберталась довкола сонця. А разом із сонцем вони летіли в безвість. Взявши під увагу всі ті шляхи — який буде абсолютний шлях кулі в просторі?

Міркуючи над тими справами, Айнштайн казав, що щоб точно щось усталити у всесвіті, замало трьох вимірів, себто ширини, довжини і висоти, а треба четвертого виміру, яким є час. Маючи три простірні виміри і додавши до них четвертий вимір — час, можна приблизно усталити шлях і положення небесних тіл.

ЦЕЙ ВИМІР Є ВСЮДИ.

Цей четвертий вимір дуже потрібний не лише в астрономії, але також у щоденнім житті. Без нього фактично нічого не можна усталити. Кожне наше ділання, кожний наш крок, залежить від часу. Щобільше, кожний наш учинок може бути корисний і розумний в однім часі, а некорисний і дурний в іншім.

Поставмо кілька запитів, усуваючи з них чинник часу: Чи ви спите? Чи ви ходите? Чи ви їсьте хліб? Чи ви заживаєте лікарство? — Вже з форми тих питань можна відчути, що їм чогось бракує, вони якісь ялові. І дійсно бракує — чинника часу. До спання треба додати час: Спите в день, по обіді, вночі? До ходження треба додати також пору і ціль. Те саме треба зробити з їдженням хліба: їмо рано, в полудне, вечором, коли голодні. Заживаємо лікарство, коли хорі. Спання, ходження, їдження, заживання лікарства — це все розумні і дуже потрібні функції, але в певний час. Коли ми поплутаємо час і виконуємо ті функції не в відповідну хвилину, то вони стають нерозумними, дивачними, нераз божевільними. Ось яку ролю відграє у тих функціях той четвертий вимір часу.

ЧАС У ПОЛІТИЦІ.

Не меншу ролю, зрозуміло, відграє чинник часу і в політиці. Якийсь політичний тяг, чи якесь вимовлене слово, може буде дуже добре одного дня, а цілковито нерозумне другого дня.

Це таке зрозуміле всім культурним людям! Англійська мова навіть має спеціяльний вираз на функцію цього четвертого виміру, а саме „таймінг", себто „часування" даних подій.

Добрі політичні стратеги глибоко застановляються над тим чинником часу і з олівцем у руці обраховують місяці, тижні, дні, коли треба щось зробити. Помилка в тій часовій калькуляції нераз зводить у нівець найрозумніший політичний плян.

„СТРАТЕГИ".

Здавалосяб, що ці речі такі відомі, що шкода часу і паперу довше над ними розводитись. Алеж бо, приглядаючись до нашого громадського життя, зокрема до політики деяких наших „стратеґів", бачимо, що в своїх політичних розрахунках вони не лише що не керуються часом, але той чинник цілком викинули з рахуби. Для них, наприклад, сказати щось нині, чи завтра — не робить ріжниці. Якийсь союз, чи розрив з іншою державою, це для них справа не пливка, не залежна від часу і обставин, а справа раз на все стала.

По розрахунку тих „стратеґів" українці, що колись добре відносились до Німеччини, повинні таксамо відноситись і до нинішньої Німеччини. „Не міняйте поглядів", кажуть вони. „А коли міняєте, признайтеся". Так, начеб сама зміна, явна, прилюдна, зміна погляду, не була запереченням попереднього погляду.

Також однаково хотілиб відноситись ті наші „стратеги" до Англії й Франції, без огляду на те, чи вони заключують мілітарні союзи з Советами, чи, як тепер, погрожують розгромом Советів...

Політику, як і багато інших функцій, вони вважають статичним, нечасовим, незмінним поняттям, неначе камінь посередині села, який виглядав однаково, коли вони дітьми бавились, і однаково, як постарілись.

ючи до цього, скажемо: Нема кращої аґітації проти Советів як те, що вони пишуть про Шевченка і як вони відчувають його вогненне слово. Нема кращої аґітації проти червоної Москви, як большевицьке намагання тісно звязати Шевченка з Московщиною. Тоб то того Шевченка, що кровю свого серця писав, що для нього:

„Нема на світі України,
Немає другого Дніпра..."

Вкінці спитаймо: комуж це запродані Шевченкові українські степи? Чи не москалеві? Чиїж це сини і на чужій роботі, що їх оплакує Шевченко? Чи не українські сини і не на московській роботі? А чи ті писаки, що оплюгавлюють Шевченка на советсько - московський лад в т. зв. Українській Академії Наук, не є тими Шевченковими перевертнями, що підростають та помагають москалеві господарювати та з матери полатану сорочку здіймати? Чи вони не виросли з духа тих московських нігілістів, безбожників і анархістів, перед яких впливом остерігали і Шевченка? Дух Шевченка не має нічого спільного ні з ними, ні з московським варварством і з червоною руїною. Його дух — це дух українського народу. Це дух тої революційної України, яка давно бунтувалася проти московської влади і яка бунтується проти неї і тепер, як влади варварської і чужої. А всі ми, що є української крови, будемо теж бунтуватись проти неї і то разом з цілим культурним світом, і так довго, поки не сповнимо того, що нам наказав Шевченко, коли писав:

„..........вставайте,
Кайдани порвіте,
І вражою злою кровю
Волю окропіте!"

НА РІЖНІ ТЕМИ

ТРА-ЛЯ-ЛЯ.

З усіх бесідників, що промовляли на великім вічу в справі допомоги Польщі, що відбулося у вівторок у великій салі Медисон Сквер Ґардену в Ню Йорку, найбільше оплесків добув собі нюйорський посадник Ля Ґвардія заявою, що постійний мир не є можливий, поки такий мир не признасть незалежности й суверенности Польщі.

Дуже можливо, що без самостійної Польщі неможливий постійний мир.

Одначе з того ще не виходить, що повстання самостійної й суверенної Польщі вже означає постійний мир. Можна цій самостійній Польщі надавати стільки чужих земель, що через це постійний мир буде так неможливий, як неможливий він є сьогодні, коли справді польські землі забрали інші держави.

ТЕЖ НАСЛІДКИ ВІЙНИ.

Департамент торговлі у Вашингтоні подає, що вивіз товарів зо Злучених Держав до країв Середущої й Південної Америки в січні цього року є понад два рази більший, ніж у січні попереднього року.

Департамент не криється, що зріст торговлі треба приписати війні. Через те, що европейські держави воюють, Злучені Держави загребують їх ринки.

Чи цей здобуток буде постійний, залежати буде від того, як вправно поведуть Злучені Держави свою торговельну політику по закінченні війни.

МИНУЛОСЯ?

З чотирьох осіб, котрих іміґраційний уряд призначив до депортації за те, що вони переїхали до Америки „зайцем", себто крадьки і без віза, дві мають відставити до Італії, а одну до Німеччини. Італійці кажуть, що вони покинули Італію, бо їм грозила небезпека переслідування з боку фашистівського уряду за їх опозицію до фашизму, а німецький громадянин каже, що він утікач з Німеччини.

Колись в Америці таким людям признавалося право схоронища (так званого „азилю") навіть у таких випадках, коли людина приїхала до Америки на фальшивий пашпорт або під прибраним іменням.

У теперішних часах в Америці цього права вже не признають, бо в Америці настали настрої, ворожі до чужинецьких політичних утікачів.

НЕПОХИТНИЙ?

Відомий журналіст Еміль Людвіґ нарисував у своїй книжці „Три портрети" новий портрет Мусолінія.

Називається цей уступ „Розмови з Мусолінієм". Автор признається між рядками, що з усіх диктаторів Мусоліні йому подобається найбільше, а подобається тому, що він найбільше людяний, а людяність він добачує в тому, що він піддається впливам інших людей.

Тимчасом самому Мусолініеві найбільше подобається старий римський диктатор Цезар, бо він його вважає непохитним.

МУСОЛІНІ Й ГІТЛЄР.

Порівнюючи з сообю Гітлєра й Мусолінія, Людвіґ каже: „Мусоліні без упину вчиться (вчить себе), а Гітлєр без упину проповідує іншим".

Мусоліні навчився по німецьки й по французьки ще в молодості, а по анґлійськи вже недавно, а Гітлєр не знає іншої мови, крім німецької, й ніколи не пробує поправити свого мізку. Мусоліні працює кожного дня в році, ніколи не забавляється з іншими, ставить безконечне число питань, їздить на коні, кермує своїм автом і трактором і здав іспит на летничого пільота в 56 році життя. Гітлєр навіть не керує власного авта й замісць питатися тих, що його відвідують, гукає на них.

ТРИ ДИКТАТОРИ.

Неменше цікаве його порівняння всіх трьох головних нинішніх диктаторів: Гітлєра, Мусолінія й Стална.

Сталн і Мусолні мають відвагу, терпеливість, реалізм, погорду до ґрощей і вони оба нормальні під половим оглядом. Гітлєр не має ні одної з тих прикмет. Сталін і Гітлєр мають пристрасть до пімсти. Вони оба не мають культури.

Людвіґ признає кожному з них інше місце в історії, одначе за всіх диктаторів він каже, що страшення людей, як форма правління людьми, остаточно переживеться й уступить місця іншим формам.

ПОСТУП?

Написав американець Нормен Бел Ґедес книжку під заголовком „Маґічні моторові дороги", в котрій, як видно з заголовка, говорить про поступ у будові доріг.

Каже він між іншим, що дорогу з Дітройту до Понтіяку проложено в 1817 році. Мала вона довжини 16 миль, ширина була 16 стіп і збудована була з круглих бервен. У середині 19. століття її перемінено на дорогу з дощок. У 1916 році її перемінено на дорогу для автомобілів, але вона була тоді все ще лише 16 стіп широка. З часом її поширено, поки вона не стала широка на 200 стіп. Нині вона може пропускати на день по 50,000 авт.

Здавалось би, що маємо тут образ поступу. Одначе цей образець має й іншу сторону. Колись у Манґетені можна було їхати кінським возом зо скорістю 11 миль на годину. Нині добрий їздець автом не зробить більше як 6 миль на годину.

Тому й не можна дуже дивуватися, коли люди, як цей Ґедес, мріють про революцію в транспорті, що дорогу з Сан Франсіска до Ню Йорку, котру в 1903 зроблено автом за 2 місяці й 2 дні, буде можна зробити за 24 години.

РАДІ, ЩО ПОМИЛИЛИСЯ.

„Ню Йорк Ворлд-Телеґрем" помістив оноді передовицю під загловком: „Ми знову помилилися. — Гарно".

Починається вона: „Ми думали, що ми розумні. Ми думали, що потрапимо предсказати, як американський сенат поступить при даних обставинах..." Ґазета зробила одно предсказання, і помилилася. Тепер вона публично признається до помилки.

Чи впаде її оцінка в публичній опінії від цього признання? Що дехто побачить у цій помилці доказ дурноти, нема сумніву, та чи всі? Дехто побачить у ґазеті подвійну дурноту: одну, в помилці, а другу, в признанні до помилки. Чи слушно?

ВЛЕКШЕННЯ НАУКОВИХ ВИМОГ В АРМІЇ КАНАДИ

Відтепер до збройних сил Канади будуть приймати з чотирма роками школи, що приготовляє до заняття, а не конче з матрикуляцією, де її досі вимагалося до приняття, чи до авансу. Фаховий курс мусить включати анґлійську мову та математику.

Угоду в цім напрямі зроблено на конференції представників національної оборони з представниками Канадійського Леґіону та Канадійського Товариства Виховання Старшин. Зміна влекшить вступ до фахових галузей армії та до летництва.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

За один Конґрес.

Заходом місцевого відділу ОДВУ скликано в Рочестері на 12 лютого ц. р. представників усіх місцевих братств, сестрицтв і орґанізацій. Голова ОДВУ, Василь Гричук, відкрив збори і представив делеґатам ціль скликання тих зборів, а саме справу українського національного конґресу і спільного національного фронту. Далі приступлено до спису всіх приявних представників. Заступлені були такі орґанізації: Братство св. Йосафата, братство св. Миколая, тов. Запорозька Січ, сестрицтво св. Богородиці, тов. Вільні Козаки, Молоде тов. св. Йосафата, Молоде сестрицтво св. Анни, тов. ім. Драгоманова, братство св. Петра і Павла, читальня Просвіти ім. Івана Франка, тов. ім. Тараса Шевченка, Ліга Молоді, Укр. Золотий Хрест, Союз Українок, Хор Боян, парохія, Банда Парохіяльна. Дружина Кошиківки, Атлантик Клоб, Комітет Парохіямьного Дому й Американський Громадянський Клюб. Майже всі представники забирали голос у справі українського національного конґресу і по довшій дискусії, на внесок гром. П. Ковтуна, піддержаний п. Р. Шевчуком, ухвалено, щоб такий один конґрес відбувся і щоб у тім конґресі взяли участь усі братства, товариства і всі політичні орґанізації, без ріжниці віри і поглядів, з винятком большевиків. Внесок перейшов одноголосно.

Василь Гричук.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Потреба створення Українського Народнього Театру.

Впродавж кількох років можна було запримітити, що справа українського театрального мистецтва не знаходила належньоого трактування з боку українського громадянства в Америці. В українській пресі ніхто і досі не згадував, як треба піддержувати та плекати театральне мистецтво. І тому замісць того, щоб зробити хоч один крок уперед, ми робимо два кроки взад.

Ми, українці, твердимо, що в нас є велика любов до співу, театру та взагалі до мистецтва. А проте не можемо спромогтися навіть на аматорський театр у такім великім місті як Ню Йорк. В чім річ? Невжеж наші вороги забороняють нам ставити свої рідні песи? Чи може публика не приходить? Це останнє то є до певної міри правдиве, але й оправдане.

Щоб створити театр, треба двох дуже важних чинників: акторів і моральної піддержки як також матеріяльної, від наших орґанізацій та приватних людей. Ця піддержка могла би бути в ріжній формі. Наприклад, якась орґанізація замовляє виставу песи для свойого доходу, а поодинокі люди приходять на виставу. Інакше, себто без такої допомоги чи співпраці, ніякий театр існувати не зможе.

Отже так є, що досі в нас нема ні одного, ні другого. Наші орґанізації привикли ставити песи своїми „силами". Який вислід із таких вистав, не трудно відгадати. На нюйорській сцені були ставлені всякого роду песи, але, не зважаючи на те, чи ті песи були ставлені своїми „силами", чи професіональними силами (як що їх можна так назвати!), не лишали по собі нічого особливого. Дуже часто бувало і таке, що песа не могла бути відіграна без „наших", що часто приходили до „хахлів" на „халтуру". Так було, що песи ніколи не були як слід підготовані. Тому і не диво, що публиці остогидло дивитися на таку примітивну аматорщину. І зрозуміло, що вона перестала ходити на ці вистави.

Щоб не повторилось те саме лихо знову, нам треба почати орґанізування театру на трівких основах, і то із самого низу, бо інакше не вийдемо із цього зачарованого кола. Ця проблема не легка до розвязання, але при добрій волі та співпраці все це можливе.

Незабаром буде відкритий тримісячний „Драматичний Курс" для дорослих і для дітей. Особлива увага буде звернена на тут роджену молодь, яка повиннаб стати носієм українського театрального мистецтва на американському континенті.

В науку будуть входити такі предмети: вокальна експресія, міміка, студії з життя, сцени із пес, характеризація, українська мова і дикція.

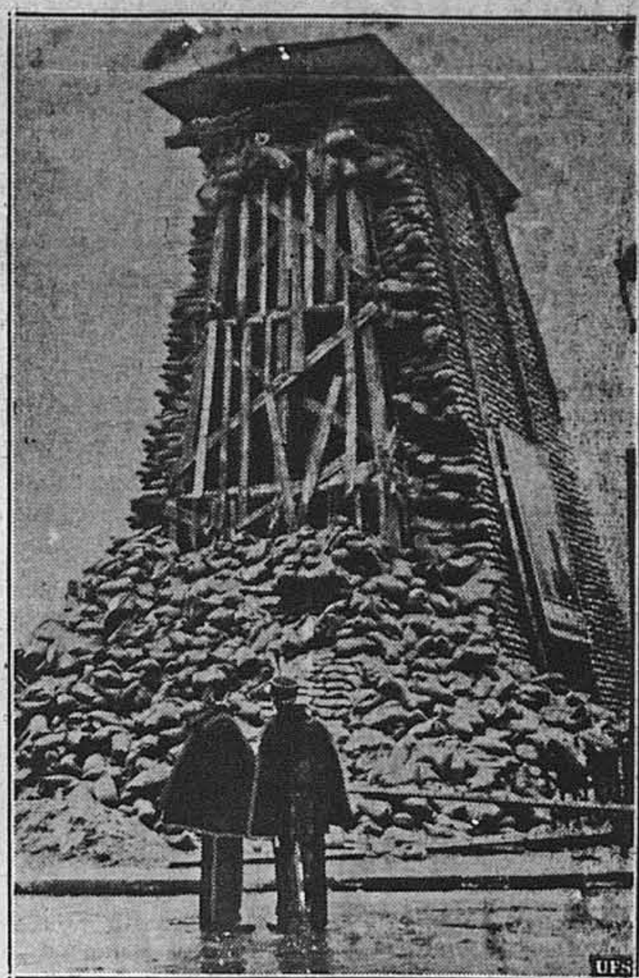
На бажання студентів лекції будуть переводитись двома мовами: українською й анґлійською.

По скінченні такого курсу матимемо відповідне число таких, що хоч трохи будуть обзнайомлені з драматичною штукою. Тоді буде можна створити з них театр, де вони могли би продовжувати дальше студіювання. Цеж зрозуміле, що ніхто не зможе стати артистом упродовж кількох місяців.

Справа театру та його розвитку буде залежати від українського громадянства, яке повинно піддержати таке важне діло, щоб таким чином причинитися до розвитку театрального мистецтва.

Кожна культурна нація повинна мати своєрідний театр, що відзеркалював би її звичаї, обичаї та ідеї. Кожна людина шукає душевної насолоди чи задоволення у своєріднім театрі. Таке є і повинно бути і з українцями.

Михайло Скоробогач,
студент американської академії драматичної штуки.

ХОРОНЯТЬ ПАМЯТКИ.

Щоб захоронити памятки від бомбових рейдів, в европейських містах уставлено довкола них мішки з піском. На світлині: статуя короля Людвика XIV. в Парижі. Її теж обставлено до самого верху мішками з піском. Ці мішки й без бомби обсунулися.

„НА МІСЦЕ БАТЬКА НЕХАЙ БУДЕ СИН"

Ліберальне Товариство з Торонто-Ст. Пол знайшло цікаву розвязку питання, хто має бути ґенерал-ґубернатором Канади по смерті лорда Твідсмюра. Вони ухвалили 21 лютого резолюцію, щоб на опорожнене місце запропонувати сина померлого ґубернатора, другого лорда Твідсмюра. З цім дусі вислали й телеграму до короля.

УПАДОК ЛІТАКА.

Німецький літак упав в Англії від артилерійного вогню.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Нова театральна компанія.

Балетмайстер Дмитро Чугро повідомляє, що зорганізував театральну компанію під назвою "Musical Artists of America, Inc.", до якої приступили мистці й громадяни, і яка має займатись влаштовуванням оперних вистав, концертів і балетів, а також і витворюванням коротких фільм. Компанія тепер підготовляє виставу опери М. Лисенка „Тарас Бульба".

ВОЯКАМ НЕБЕЗПЕЧНО ЗАБЛУДИТИ

Два троки, що були наповнені французькими вояками, через помилку вгналися на німецьку смугу в ночі 19-го лютого на схід від ріки Нід, між боєвими лініями Німеччини й Франції, і дорого за свою помилку заплатили. Дванацять вояків було убитих.

ЗВІЛЬНИЛИ ВБИВНИЦЮ

Перед судом у Крістобалі, в Каналовій смузі, відбулася розправа проти пані Ейлін Вотсон, жінки землеміра Американського Бюра Мореплавства, під закидом, що 14. липня минулого року вона вбила в Панама Сити Медисона Лава, урядовця одної нафтової спілки.

Обвинувачена призналася на суді до вбивства, але боронилася тим, що, мовляв, Лав намовив її покинути чоловіка й обіцяв з нею оженитись, але потім не хотів цього зробити. Присяжні звільнили її.

НІМЕЦЬКА РОБІТНИЦЯ „ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА" В ЛОДЗІ.

ШІКАГОВСЬКА ХРОНІКА

Подає Степан Куропась.

Обєднання Українських Організацій в Шікагу й околиці на надзвичайних зборах в неділю, 25. лютого, вибрало двох делегатів на Всеукраїнський Конгрес. На тему конгресу і делегатів велася довша дискусія, яка зводилася до цього, що окремі товариства вибирають делегатів на конгрес, тому від „Обєднання", як централі, вистарчить лише двох делегатів. Були голоси й за те, щоб вибрати 4 делегатів, а це додати ще одного від молоді, а другого від зорганізованого українського жіноцтва. Та страх перед коштами подорожи делегатів переміг. „Обєднання" одержало офіціяльне повідомлення, що місцеві відділи Українського Робітничого Союзу не бажають вступити до „Обєднання". Досі деякі люди вірили, що згадані відділи приймуть участь у праці в „Обєднанні", кажучи, що „й вони українці і в церкві дітей хрестять". Звичайно шкода, що відділам У. Р. Союзу неможливо співпрацювати з „Обєднанням", та на цьому активність „Обєднання" не потерпить, бо в ньому є всі ті, що завжди давали в громаді ініціятиву до нових діл. Крім цього ми переконані, що таки рядові члени тих відділів братимуть участь у загальноукраїнських підприємствах, без огляду на те, як на це дивиться „верхівка". Доказом цього може бути концерт у честь Тараса Шевченка, що відбувся в нас 10 березня, а на якому було видно дуже багато членів У. Р. Союзу.

Окружний Комітет відділів У. Н. Союзу відбув річні збори в суботу, 24. лютого. Урядники здавали річні звіти зо своєї діяльности коротко, без злишніх додатків про те, що вони „старалися" робити. Вибрано, а властиво перевибрано, цей самий уряд в тим, що замінено касієра, який подав достаточні причини, чому не може дальше виконувати цеї функції. Отже уряд на 1940 рік такий: Тарас Шпікула, голова; Петро Жовнірчак, заступник голови; Роман Смук, секретар; Микола Батюк, касієр; Степан Куропась, референт; Т. Дацьків і Петро Пуцило, контрольори. Спортовим директором остався дальше п. Осип Войцеховський.

На зборах рішено влаштувати „День Українського Народного Союзу", як і минулих років.

Звукову фільму „Тарас Бульба", продукт Українсько-Канадійської Корпорації, висвітлював у нас п. В. Кедровський продовж двох тижнів лютого і березня. Фільма, як на аматорів, виводить головного героя Тараса Бульбу доволі гарно. Та кінець фільми, де головний герой гине спалений на вогнищі, не відповідає цілому настроєві фільми. Увесь час Тарас Бульба перемагає в боях і повинен був щасливо вийти і з останньої халепи, в яку попав, шукаючи своеї „люльки", бо головні герої, котрі на глядачів витискають враження „непереможности", повинні вийти переможцями. Правда, Микола Гоголь трагічно покінчив з життям Тараса Бульби; та фільму можна було змінити.

Артисти фільми, пояснив п. Кедровський, це аматори, тому і вироблення фільми не коштує багато, бо досвід показав, що українські фільми в Америці, вироблені вкладом великого капіталу, побанкротували, бо не могли оплатитися. Фільму висвітлюють лише по українських салях для українців і тому не витрачують великої суми грошей на винайм театрів, які потім світять пускою, бо чужинці на наші фільми не йдуть.

ШИРОКИЙ КРАЄВИД З НЕВИСОКОЇ ГОРИ

Каліфорнійський департамент парків постановив розробити парк на горі Діябльо, що підноситься коло Сан Франсіско до висоти 3,849 стіп. На верху гори мають зробити музей. Департамент рішився на ці видатки на тій основі, що, не зважаючи на зовсім невелику висоту гори, з неї розлягається ширший краєвид, ніж з якої іншої гори в світі. Видно з неї аж 35 повітів.

ВІДКРИЛИ ШАЙКУ ЗЛОДІЇВ ПАПІРОСОК

Нюйорська поліція арештувала шістьох людей, котрим вона закидає приналежність до шайки злодіїв, що викрадали папіроски від гуртових купців тютюну.

За її обчисленнями, вони викрали за останні 4 місяці папіросок на загальну суму 35,000 долярів.

З ФІЛЬМОВОЇ ІНДУСТРІЇ УКРАЇНЦІВ

Українська Історична Фільма „Трагедія Карпатської України", що її викінчила фільмова спілка „Кобзар", має в собі правдиві знимки з географії й історії України, історичні землі з Києвом, Львовом, степами й Карпатами та світові події минулого: січовики Карпатської Січи; засідання Першого Законодатного Сойму Карпатської України, ухвалення конституції і наступ ворожого війська та бої за Україну.

Превю цеї фільми відбудеться 25. березня, в 7. год. ввечорі в Ченін Авдиторіюм („Театр в хмарах"), на 50. поверсі дому Ченіна у Ню Йорку, а правильні вистави почнуться у вівторок, 26. березня, у „Соншайн Тіетер", 141 Іст Гавстон Стріт у Ню Йорку й будуть тривати цілий тиждень.

Фільмова Спілка „Кобзар" викінчила теж фільмову драму „Забутий Рідний Край", що представляє боротьбу за життя селян-робітників у Верховині в Старому Краю.

ПОЛІЦАЙ УБИВ УЗБРОЄНОГО ЗЛОДІЯ

На один ресторан у Ню Йорку, котрого власник у пятницю звичайно має при собі 500 долярів, щоб вимінювати чеки робітникам сусідніх підприємств, напали три узброєні грабіжники й забрали ці гроші. Як грабіжники всідали до авта, надїхали автом два поліцаї. Одному з них друге авто видалося підозрілим. Поліцаї поїхали слідом другого авта. В одному місці перше авто задержалося й один з їдучих у ньому вискочив з авта й вбіг до дому. Поліцай побіг за ним. На даху дому втікаючий став стріляти до поліцая. Ховаючися за комини, поліцай підкрався до напасника й вистрілом з револьвера вбив його. Поліція каже, що це відомий вломник. Його два товариші втекли.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ВБИВ РОДИНУ ДЛЯ АСЕКУРАЦІЇ

У карному суді в Лос Анджелесі, Каліфорнія, покінчилася розправа проти Лорела Крофорда, котрому поліція закидає, що він убив свою жінку й троє дітей, щоб дістати асекурацію в сумі 30,000 долярів. Прокураторія доказувала на суді, що Крофорд навмисно зїхав з гори Вилсона так, що його родина згинула.

Присяжні могли відповісти на питання так, що вони могли його признати винуватим убивства першого ступня або його звільнити. По 13-годинних нарадах присяжні признали його винуватим, але поручили його судовій ласці; через те він не буде страчений, а дістане досмертну вязницю.

НЕ МАЮТЬ КВАЛІФІКОВАНИХ УЧИТЕЛІВ ФАХІВ

Рада екзаменаторів у Ню Йорку відчуває зростаючу потребу навчання фахово ріжних фахів. За її обчисленнями, в місті є тепер 370 таких позицій. Місто платить за навчання фахів стільки, що за навчання інших „наукових" предметів, отже від $2,108 до $4,500 на рік. Одначе для багатьох фахових предметів місто не може дістати кваліфікованих учителів, що відповідають уповні законним вимогам.

ПРОТИСУБМАРИНОВІ СІТІ, РОЗСТАВЛЕНІ НА ДОКАХ У НЕАПОЛІ, В ІТАЛІЇ.

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ

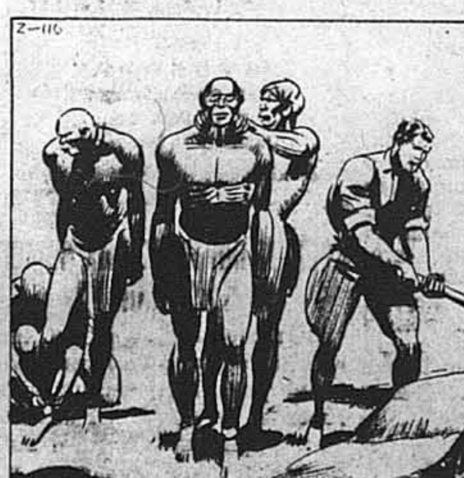
(116)

Переходячи попри Тарзана, китаєць Вонг хвилину задержався і промовив: „Це може буде вас цікавити, Тарзане. Югаг і Дарно таки втекли з царства могутньої Агті. Втекли, та ще й слона вкрали". Промовивши це, китаєць не очікував віповіди від Тарзана, а поспішно відійшов. За ним потягнулись інші.

Ця вістка була дуже приємна для Тарзана. Але крім того він стояв хвилину приголомшений самим поступком китайця. Чому він йому ту вістку передав? Зо своїм сумнівом він звернувся до Перія: „Дивно мені, що китаєць передав мені ту вістку". „Будьте певні, що він не мав доброго наміру", відповів Пері.

А тепер сторожі привели двох нових вязнів до копальні. Коли вязні підійшли ближче, Тарзан відразу пізнав Рутанга, бувшого головного сторожа слонів. Другий був його син, Вандор, котрому Дарно і Ютаг украли слона. Королева Агті засудила їх на тяжкі каторжні кари за те, що вони допустили до втечі Югага та Дарна.

Побачивши двох білих, Рутанг попав у страшну лють. Це вони були причиною його нещастя. З великої ненависти Рутанг стратив розсудок. Він обернувся в звіра і почав поволі підсуватись до Перія, наставивши наперед себе руки, готові задушити жертву. Миттю він ухопив Перія за горло і почав душити.